

~~mimlija: nies għarkubtejhom jisimghu
l-quddies jew wieqfa jithaddtu. Hemm
dik in nhar tilitaqa ma' nies li tkun
ilek ma tarahom is snin. U dawk li
ma tafhomx ukoll, kulhadd habib. U
hemm ma tibzax li tghid xi kelma u
jkun hemm min jichu għalih, għax
djientu djiena għariba għal tiegħek.
U hdejn il hajma tar Rħieb ikun hemm
ii haddiema jagħmlu l-kafè, u minn~~

~~hemm l-Insara kollha għandhom il-
jedd li jichdu kikkra kafè tajjeb min
għajr ma jhallsu flus.~~

~~Fl ahħar, għal xi l-għaxra, jaqta'
l-quddies. U kulhadd, qajla qajla,
imur lejn id dar, min bil-karrozza, min
bil-mixi u min riekēb fuq xi ħmar.
Hekk isir il Ghid ta' Lapsi fuq Gebel
iz-Zejtun, Ġerusalem.~~

~~BEN JEHUZA.~~

IL-VIJA SAGRA FIT-TOROQ TA' ĠERUSALEMM

Fil-jiem tal-Ġimgha l-Kbira, hsieb kulhadd imur naħa waħda: fil-belt għaziża ta' Ġerusalem, fejn ġrat il-Mewt ta' Sidna Ġesù Krsitu, għas-saħha tal-midinbin. Għalhekk sa nġhidu xi haġa fuq kif għadha ssir il-Via Sagra f'dik il-belt, fuq it-toroq infushom minn fejn għadda Ġesù mgħobbi bis-salib. Din il-Via Sagra fit-toroq tal-belt issir kull nhar ta' Ġimgha s-sena kollha, bil-għażla żġhira li nhar il-Ġimgha l-Kbira, issir naqra ta' prietka minn raheb Franġiskan ta' Ġiezu, li jitle' bil-wieqfa fuq sigġu, f'kull waqfa mill-waqfiet.

Kull nhar ta' Ġimgha fit-tlieta (u nhar il-Ġimgha l-Kbira fis-sieġha), in-nies jinġabru hdejn il-bieb tal-Kunvent tar-Rħieb Franġiskani, imsemmi San Salvatur, u minn hemm jitlequ kollha flimkien, bil-qawwas, jew suldat Għarbi liebes bħal ta' l-antik, quddiem. Jibqgħu sejrin lejn il-Qorti ta' Pilatu, li l-lum flok suldati hemm fiħ ġemgha ta' tfal iltiema Misilmin. Ir-Rħieb Franġiskani għandhom il-jedd li jidhlu hemm kull nhar ta' Ġimgha u jdahhlu magħhom lil min iridu wkoll. Hemm, ġewwa l-bitha, fejn Pilatu staqsa haf-na mistoqsijiet lil Ġesù, issir l-ewwel

waqfa jew *Stazzjon*. Għax Pilatu ma hux hemm ġew qatagħha għall-mewt lii Ġesù, imma taħt il-logġa, barra, hdejn il-bieb. Il-Franġiskani jagħmlu hemm l-ewwel Waqfa biex iżommu l-jedd li għandhom li jidhlu hemm.

Kulhadd joqgħod għarrkubtejh, jin-qara l-*Istazzjon*, jingħadu Pater, Ave u Glorja, u kulhadd iqum u johroġ minn hemm.

It-tieni Waqfa ssir hdejn il-bieb ta' din l-iskola, barra. Ir-Rħieb, u n-nies li jkunu magħhom (ġie li jkun hemm il-Patrijarka ta' Ġerusalem jew xi Isqof li ġie mill-Ewropa, u xi darba wkoll xi Kardinal) joqogħdu għarrkubtejhom ġewwa t-trab tat-triq u jgħidu t-tieni Waqfa u l-Pater Ave u Glorja, u bħal qabel, iqumu u jmorru minn hemm.

Jgħaddu minn taħt Ark qadim u jib-dew neżlin niżla. Jaslu f'salib it-toroq u hemm jerggħu joqogħdu għarrkubtejhom u jagħmlu t-tielet Waqfa, fejn Ġesù waqa' l-ewwel darba taħt is-salib. Iqumu u jimxu daqs għaxar passi lejn ix-xellug, fil-wita', u jaslu fejn Ġesù ltaqa' ma' Ommu Marija u jagħmlu r-raba' Waqfa hemmhekk.

Jimxu xi għoxrin pass ieħor u jdu-

ru lejn il-lemin, fejn tibda t-telgħa tal-Kalvarju, dejjem ġewwa l-belt. Hemm, fil-minkeb tat-triq, quddiem kappella żgħira, joqogħdu għarrkubtejhom u jagħmlu l-hames Waqfa, fejn Xmu ir-refiegh rafa' s-salib ta' Ġesù.

Minn hemm jibqgħu telgħin it-telgħa, u ftit aktar 'il fuq minn nofsha, hdejn

hom jagħmlu s-seba' Waqfa, fejn Ġesù waqa' t-tieni darba.

Jitilgħu naqra aktar 'il fuq mat-triq ta' quddiemhom, u hemm hada ġeb-la fil-hajt li fiha mnaqqax salib, joqogħdu għarrkubtejhom u jagħmlu t-tmien Waqfa, fejn Ġesù kellem lin-ni-sa ta' Ġerusalem.

Is-Seba' Waqfa tal-Vija Sagra
(F'salib it-toroq, fejn dari kien Bieb Ġerusalem)

kappella żgħira ohra ġewwa kamra mudlama, jagħmlu s-sitt Waqfa, fejn il-Veronika meshet Wiċċ Ġesù bil-lizar tagħha.

Minn hemm jitilgħu ftit passi ohra u jaslu fi triq kollha hwenet mahmuġin u dejjem mahnuqa bin-nies. Ghax din it-triq imsaqqfa, għalhekk kulhadd imur ibiegh hemmhekk, għax la taqbel xemx u anqas xita. Hemm, f'salib it-toroq, il-qawwas iwaqqaf in-nies sakemm il-Frangiskani u dawk li magħ-

Minn hemm jerggħu jinżlu għat-triq il-mahmuġa li għedna qabel u jimxu lejn ix-xellug, fi triq watja. Jimxu ffit u jaslu fejn hemm taraġ wieqaf, fil-hajt, fil-lemin. Jitilgħuh u jidhlu ġewwa sqaq dejjaq. Iduru lejn ix-xellug u jsibu bieb li jagħti għal ġewwa bitha mharbta, bi ffit sigar fiha. Hdejn dan il-bieb jagħmlu d-disa' Waqfa. Billi minn hawn ma ijnfdix, malli jehilsu, iduru u jmorru mnejn ġew.

Jerggħu jinżlu t-taraġ għat-triq il-

maħmuġa (hemm ma hix maħmuġa wişq għax ma hix imsaqqfa), u jimxu lejn ix-xellug. Iduru lejn il-lemin ftit telgħa, u jimxu daqsxejn u jsibu bieb dejjaq. Jidhlu minnu u jsibu ruħhom ġewwa wesgħa mdaqqa, bħal bitha, bi knisja quddiemhom. Dik hija l-knisja tal-Qabar ta' Kristu. Jidhlu hemm-hekk.

Malli jidhlu ġewwa din il-Knisja, fuq il-lemin, wara bieb mibni bil-ħaġar, isibu taraġ. Jitilgħu minnu u jsibu ruħhom ġewwa kappella mdaqqa, bis-saqaf u l-hitana miksiya bil-mużajk. Hemm isiru l-ghaxra u l-ħdax-il Waqfa, meta Ġesù kien imnażza' minn hwejġu u msammar mas-salib. Għax din il-kappella fil-gholi qiegħda fuq il-blata li kienu jghidulha l-Gilgla, jew Kalvarju. Din il-kappella maqsuma fi tnejn: nofsa tal-Frangiskani u n-nofs l-ieħor tal-Griegi Ortodossi.

Minn hemm jimxu għan-naha tal-Griegi Ortodossi, u quddiem Kurċifiss kbir, imwaħħal fil-blata nfisha fejn kien imsallab Ġesù (għad li ma tidhirx għax mgħottija bir-rham), jagħmlu t-

tnax-il Waqfa, fejn Ġesù miet fuq is-salib.

Bejn iż-żewġ taqsimiet tal-kappella hemm artal żgħir b'niċċa fih, u ġewwa n-niċċa nofs *bust* tad-Duluri, illellex bil-kotra ta' deheb u djamanti li għandha, wegħdi tal-ħnieniet li qalghu minn għandha l-Insara u l-Misilmin. Quddiem dan l-artal issir it-tlettax-il Waqfa, meta Ġesù kien maqluġ mis-salib u mogħti fi hdan Ommu Marija, qabel ma difnuh.

Minn hemm jinzlu t-taraġ u jiġbdu lejn ix-xellug, ġewwa l-knisja. Jgħaddu minn taħt hnejja u jasiu ġewwa knisja mdawra dawwara mejt. F'nofs din il-knisja hemm naqra ta' kappella oħra, il-hitana u l-faċċata tagħha miz-ghuda bil-lampieri żgħar tal-fidda, u tnaħ-il kandlier kbar bl-intorċi quddiemha. Dan hu l-Qabar għażiż ta' Kristu. Quddiemu ssir l-erbatax-il Waqfa, fejn Ġesù kien midfun.

Hemm tintemm il-Via Sagra ġewwa Gerusalem.

VIATOR.

~~DEMM FRANĠISKAN~~

~~IMXERRED FL-ĠHAR TA' BETLEMM~~

~~Il-Patrijiet tagħna ilhom 'il fuq minn seba' mitt sena jharsu l-Postijiet Imqaddsa tal-Palestina. Alla waħdu jaf xi swieħom lil dawn il-Patrijiet qalbie na biex iharsu kif jixraq il-Postijiet għeżiż għall-qalb ta' l-Insara. Ittaqgħu ma' mitt e'f saram u kellhom iħabbtu wiċċhom ma' bosta tfixkil li kienu jagħmluħom kemm dawk li ma humiex insara, kemm ukoll dawk li huma nsara, iżda mifruda minn Ommna l-Knisja Mqaddsa. B'danakollu ma~~

~~qatghux qalbhom, u bla xejn xi jħarishom jekk mhux it-tama f'Alla, għadhom sal-ium l-Għassiesa qalbiena ta' l-Art Imqaddsa.~~

~~Fra LIBERAT MINN TISER, O.F.M., hu l-ewwel martri li xerred demmu għall-harsien tas-Santwarju tat-Twelid, ta' Betlemm. Sewwa sew f'dak il-lok għażiż fejn twieled il-Feddej fil-lejla ssahhar tal-Milied, ġera, jahraq kollu nħabba, id-demm ta' dan l-Ajk twaj jeb.~~